

Novozélandský Špekoun

8 listopadu 2003

Vydává Vít Zýka (Kvítek) jako občasný zpravodaj z pobytu na Novém Zélandu

č. 2

Co jsem viděl, co jsem zažil

Prales a jeho otec Te Matua Ngahere

Dnes jsem navštívil Waipoua Forest s obrovskými stromy kauri. Již jsem dřívě pochopil, proč novozélandané všechny lesy nazývají *forest* a ne *wood*. Jejich les je zkrátka neprostupný praless. A to i přes to, že z původního pralesa zbylo jen 1 % původní plochy. V tom jednom procentu jsem absolvoval osamocný dvouhodinový trek.

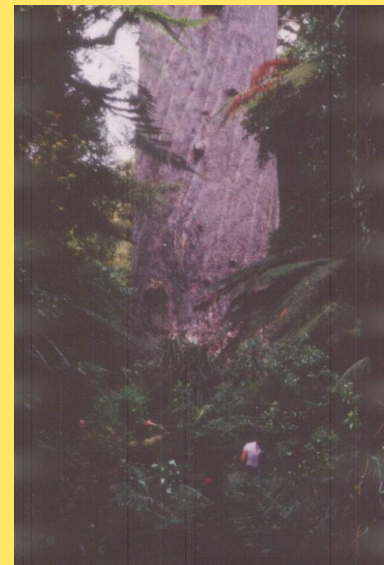
Začalo to nevinně návštěvou dvou největších stromů na Novém Zélandu. Stojí šikovně jen pár minut od parkoviště, aby je mohla vidět spousta svátečně ustrojených lidí s kamerou či foťákem v ruce. Tak jsem se zařadil mezi ně. Ty stromy totiž stály za to. Typický kauri

má válcovitý kmen tloušťky našich největších lip. Ve výšce asi deseti metrů, tedy asi jako vzrostlá třešeň, se větví. Koruna vypadá jako deset větších srostlých buků. Na konci jejich větví jsou dužnaté kopinaté listy. Takové zvětšené borůvčí. Kůra je relativně hladká s kroupnatými fleky velikosti pěsti. Připomíná platan. Celková výška je 30 a více metrů, tedy jako naše nejvyšší smrky. Netypický kauri se vymyká jakémukoliv evropskému chápání a zřejmě i maorskému, protože dva největší uctívali jako bohy. Největší Kauri je je Tane Mahuta, syn otce Oblohy a matky Země. Jeho spložením vznikl život a vše živé je Tanovým potomkem. Druhý strom, Te Matua Ngahere, tedy otec pralesa, není tak vysoký, ale kmen má širší a vzbuzuje ještě mocnější dojem. Všem doporučuji vidět, ja-

Obsah

Co jsem viděl, co jsem zažil	1
Prales a jeho otec Te Matua Ngahere	1
Na farmě	2
Drobné postřehy	4
Jeskynní červy	4
Angličtina	5
Světlo a tma	5
Otázky a odpovědi	6

Tane Mahuta

Největší stromy kauri – Tane Mahuta a Te Matua Ngahere:

	Mahuta	Ngahere
Výška	51,1 m	29,9 m
Výška kmene	17,7 m	10,2 m
Obvod kmene	13,8 m	16,4 m
Průměr kmene		5,2 m
Objem	244 m ³	208 m ³
Odhad stáří	2000 let	2000 let

kákoliv fotografie nemůže zachytit měřítko, dojem a sílu.

Od těchto stromů jsem pokračoval dál do hlouby pralesa. Celkem 8 km k informačnímu centru. Sem se sváteční turisté neženou. A tak jsem měl naprostý klid. Všude kolem samé kauri, kapraďovité palmy, břízkám podobné stromy, liány. Živé i tlející. Kdo již byl v džungli, tak ví, co píši. Já jsem něčím takovým šel poprvé a bylo to fascinující. Klostermann by to popsal jedním souvětím asi na jedné a půl straně textu. Já takové schopnosti nemám, nechám volnost Tvé fantazii, milý čtenáři.

Dojem se mi ještě umocnil tím, že poválkový nebo šterkový chodníček asi po 30 minutách končil nápisem, že je cesta dále uzavřená a že se nám vrátit. Je prý *dangerous due to slippery*. Při pohledu na bahnitou pěšinku, která se dál vinula džunglí, jsem se dovtípil, že mně vyhrožují uklouznutím. To mě, který jsem prošel altajské hory v maratónkách, nemohlo zastavit. Zvláště, když jsem si dnes vzal pohory. Časem jsem však pochopil, že tím *slippery* mají na mysli i protahování se tunelama bujné

vegetace. Každopádně byla cesta docela schůdná a užil jsem si jí dosyta.

Na konci cesty u informačního centra a kempu je nádherná řeka tvořící přírodní bazény 50×5 metrů, místy až 4 m hluboké. Kempování stojí \$10 na osobu. Já však parkuji nahoře, a tak mě čeká návrat zpět, tentokráte po jako had kroučící se silnici. Po hodině mám pocit, že už tam musím být a za každou zátačkou vyhlížím odbočku na mé parkoviště. Když už jdu další hodinu, přestávám myslet na to, zda mé auto nebude vykradené (nezaplatil jsem totiž dobrovolný příspěvek \$2 za hlídání parkoviště), když s tím tady všude vyhrožují, ale zda tam vůbec dojdu. Po dvou hodinách rychlé chůze jsem konečně u auta. Vše je OK, začíná se stmívat, ostraža to již dávno zabalila. Krápe, trávím první noc v autě.

Na farmě

Tak si připadám jako pravý cowboy. Podojil jsem za den 650 krav. A hned dvakrát. Představoval jsem si sice tu práci na farmě trošičku jinak, nějaké to česá-

- 29.10.** Autem 465 km z Aucklandu do Napieru. Práce u Barrity Co. není.
- 30.10.** Napier. Práce u Barrity Co. je. 50 km na farmu.
- 31.10.** První pracovní den. Neúspěch s telefonickou domluvou u Internetového operátora.
- 1.11.** Nasazuji dojení (taking on), koptu bodláky, sekám traktúrkem trávu. První jízda na čtyřkolce.
- 2.11.** Taking on. Zřizuji Internetové konto. S ženskou na druhé straně drátu jsem se domluvil lépe než před dvěma dny s robotem. V neděli se jen dojí.
- 3.11.** Taking off (sundávání dojičky). Bodláky, sláma, taking on.
- 4.11.** Taking off. Meeting (porada). Taking on. Večeře u šéfa stáda Darrena. Úspěšné připojení k Internetu a stáhnutí pošty.
- 5.11.** Taking off (již sám) ráno i odpoledne. Naháním krávy.
- 6.11.** Taking off. Dvě louky bodláků. Taking on. Jakási oslava spojená s ohňostrojem. Děláme dlouho, až do devíti, tak přicházím pozdě.
- 7.11.** Taking off. Bodláky. Lov kůzlete. Taking on.
- 8.11.** Den volna. Odpočívám, dodělávám toto číslo NZS. Podvečerní procházka po okolí a na nejvyšší kopeček farmy.

ní ovoce, případně prořezávání stromků. No člověk miní a ... Vezmu to ale trochu po pořádku.

Z Aucklandu jsem odjel 465 km do oblasti Hawke's bay k pobřežnímu městu Napier. Měl jsem adresu farmáře, se kterým měl dobré zkušenosti Petr Musil (Béďa). Farmáře jsem nezastihl, byl v hospodě, ale jeho žena mi po telefonickém rozhovoru s ním mile, ale důrazně vysvětlila, že práci teď pro mě nemají. Že ale mají můj telefon a že se když tak ozvou.

Když jsem druhý den ráno snídal na odpočívadle u silnice a uvažoval, že zajdu do Napieru poptat se po backpackerech (místní hostely, levné ubytovny), ozval se telefon. Volala žena farmáře Barryho, tentokrát se zprávou, že by práce byla na farmě jejich syna Denyho. Nepochopil jsem, o jakou práci jde, ale odpoledne jsem za ním vyrazil. Barry říkal, že mám jet za ním 50 km, on pojedou v traktoru. Tak jsem se octnul 50 km západně od Nairu, taková zvláštná plošina s loukama ohraničená kopcem. Sem tam baráček patřící farmě. Vše patří podle majitele Barryho nej-

větší mléčné farmě na NZ. No, jestli není největší, tak k největším patří bude, v novinách jsem se dočetl o farmách s 400 až 800 krávy, ale tahle má skoro 2000. Jsou rozděleny do třech stád. Stará se o ně asi patnáct lidí. O jedno stádo se denně starají dva až tři lidé. Pracuje se osm dní, pak jsou dva dny volna.

A v čem práce spočívá? Hlavně v dojení. Každá kráva se musí podojit dvakrát denně. Dojení jednoho stáda trvá ráno asi tři hodiny, odpoledne asi polovinu, krávy mají méně mléka. Proto se s dojením prvního stáda začíná už ve dvě v noci! Naštěstí dělám u třetího, takže vstávám před sedmou. Dojení spočívá v nasazování nebo sundávání dojících kalíšků na struky. Celé se to děje na otočné plošině pro padesát krav. Je to fofr, ani po osmi dnech práce nandávání nestáhám v potřebné rychlosti a to jsem se už dost zapracoval. Sundávání není tak fyzicky náročné, ale je třeba rozhodnout, kterou krávu ještě nechat dojít, připravit dojící zařízení pro nandání a přestříkat struky vodou s glycerýnem. Také občas popohnat krávy u nástupu a výstupu z točny a spláchnout hovna.

Můj denní režim na farmě

- 6:50** Budíček. Snídaně.
- 7:30** Nástup do práce, shánění stáda, pomoc směně u předchozího stáda, ranní čaj s čerstvým mlékem ap.
- 9:00** Začátek ranního dojení.
- 12:00** Konec ranního dojení, splachování nástupního dvorku, mytí zábradlí, dezinfekce dojících pohárků, výměna filtrů, očkování krav, ap.
- 12:45** Obědní pauza. Psaní NZŠ. Čtení novin. Učení slovíček.
- 15:00** Vykopávání bodláků, oprava plotů, sekání trávy.
- 17:00** Odpolední čaj při čekání a pomoci předchozí směně.
- 17:30** Odpolední dojení.
- 19:00** Večerní mytí dojícího domu.
- 20:00** Sprchování, večeře.
- 21:00** Psaní NZŠ.
- 23:30** Spaní.

Mimo dojení se čistí dojící zařízení, kopy bodláky a nahání stádo. To bývá vcelku zábavné, protože se na to používají terénní čtyřkolky.

Bydlím v domku spolu se čtyřmi kluky, každému je něco pod dvacet. Jsou dost nepořádní, ale každý má svůj pokoj, tak to jde. Domek je kompletně vybaven ledničkou, mrazákem, elektrickým sporákem, mikrovlnkou, pračkou, satelitní televizí a telefonem. Jo také jsou tu dvě obrovské chlupaté kočky.

Mým plánem je nyní do konce prosince pracovat, pravděpodobně zůstanu zde. V lednu a možná v únoru se vydat na jižní ostrov. Pokud mě tady imigrační úředníci nechají dále, tak bych chtěl zase nějak pracovat, a zároveň navštěvovat kurz angličtiny.

Drobné postřehy

- o Jeskynní červy. V minulém čísle jsem popisoval zážitek z jeskynními červy. Ozval se biolog Megy (Martin Gregor) s obšírným výkladem, o kte-

rý vás nemůžu ošidit. tak tedy zde je:¹

Svítilící červi skutečně nejsou červi. Jedná se o larvální stadium organismu Arachnocampa luminosa, který patří mezi Diptery, to jest mouchy. Latinský název se dá do té hatmatilky, kterou mluví na NZ, přeložit jako glowing spider bug. Různé velikosti, které popisuješ, jsou patrně jednotlivá stadia larvy (celkem jich je pět). Kromě nich můžeš najít ještě vajíčka, kukly a dospělce (imaga). Na imago asi nenarazíš, protože je cca 1,5 cm malé a navíc zredukovalo existenci svojí vezdejší na nějakých 3–5 dnů (to platí pro samečky, kteří si tu rádi užívají děle; samičky to zabalí už po dni nebo dvou). Asi to souvisí s tím, že se jim nevyvinou ústa, takže to na nějaké velké mejdany není. Svítí všechna stadia kromě vajíček. Jako u ostatních lumineskujících potvor za to může specializovaný enzym – luciferaza a chromofor (barvička) luciferin (jestli jsi

Orientační ceny
(kurz 1 NZ\$=16,70 Kč v půli října)

	\$ Zboží, služba
0,00	lokální telefonní hovor
0,29	nejlevnější čínské polívky
0,58	litr nafty
0,99	litr bublinkatého pití
1,00	pohled
1,00	informační leták o přírodní pozoruhodnosti
1,06	litr benzínu 91
1,09	malé sardinky
1,35	hrášek v konzervě
1,49	nejlevnější kilo jablek
1,50	známka do Evropy
1,50	toustový chléb
1,59	kilo rýže
2,04	100 pytlíků čaje
2,07	špagety
2,19	kilo cukru
2,25	0,5 kg másla
3,30	jízda městským autobusem
4,95	3 hodiny telefonního připojení k Internetu měsíčně
5,00	lokální muzeum
5,90	hamburger
6,99	1 kg tvrdého sýra
8,00	nocleh v kempu
10,50	vyvolání dia filmu
13,00	jízda autobusem z centra Aucklandu na letiště
14,00	dobrá mapa Aucklandu
18,00	nocleh v backpackeru
19,50	dobrý autoatlas NZ
20,00	dobyty SIM karty Vodafone
27,95	neomezeně hodin telefonního připojení k Internetu
200,00	počáteční vklad u ANZ banky (prý jim však při zrušení konta nezůstane)
800,00	nejlevnější pojízdná auta
1300,00	nejlevnější pojízdné tranzity s lůžkovou úpravou

¹Text je v původním znění, jen jsem si jej dovolil oháčkovat.

na gymplu absolvoval něco latiny, tak víš, že luci-pheros je světlo-nos)². Obě dohromady reaguje a výsledkem je světlo. Jo a ty červi jsou vykutálení predátoři. Vylučují kolem sebe několik vláken se slizovými kapičkami. V noci, když svítí, tak lákají jiný hmyz, který po přilepení vtahuje a žerou. . . Takže pozor při dalších jeskynních průzkumech.

Pro odborné disputace ohledně Arachnocampů se prosím obraťte přímo na Megyho [gregor@abc.univie.ac.at].

- o Angličtina. Komunikace se spolupracovníky na farmě je vsutku zábavná, protože rozumím asi tak každému pátému slovu a z nich každé dvě jsou fuck. Trochu mě uklidnilo, že lépe rozumím angličanovi Andymu. Zatímco on nazývá terénní čtyřkolku *motor-bike*, od všech ostatních slyším *mather board*. Zřejmě můj učitel angličtiny nebyl novozélandčan a také jsme nebrali lekci týkající se mléčné farmy. Typicky to

vypadá tak, že si nechám věc třikrát vysvětlit. Pak to vzdají a raději mi to předvedou. Naštěstí se úkoly opakují a podruhé se dá již z kontextu usoudit, co tak asi mají na mysli. Každou otázku pro jistotu opakuji svými slovy, aby bylo jasné, na co mám odpovědět. Ale myslím, že se to lepší. Bohužel, zatím nejsou peníze na kurz, takže ten se odkádá na později.

- o Světlo a tma. Překvapilo mě, jak je zde na jižní polokouli v noci světlo. Ačkoliv byl Měsíc v novu a byl jsem daleko od civilizace, bylo dost dobře vidět. Asi jako když je u nás půlka Měsíce. Prostě zde není vůbec tma. Nenacházím jiné vysvětlení, než že světlo pochází od Mléčné dráhy, která je zde výraznější, protože jižní hemisféra je natočená směrem ke středu Galaxie. Také by zde na obloze mělo být Velké a Malé Magallanovo mračno (dvojice nejbližších sousedních galaxií, spolu s galaxií M31

Slovníček

cow	kráva
calf, calves	tele, telata
herd [hæ:d]	stádo
milk	dojit
udder [ˈʌdə]	vemeno
teat [ti:t]	struk
kick	kopnout
straddle	rozkročit se
shit [ʃit]	posrat, hovno (univerzální výraz)
fuck, fuck off, fuck all [fak]	(ještě univerzálnější výrazy)
vat [væt]	kád, nádrž
hose [houz]	hadice
apron [əpron]	zástěra (tu gumová)
cramper, hoe [hou]	motyka
thistle [ˈʃisl]	bodlák
fence	plot
yard [ja:d]	dvorek, shromaždiště krav
splash	stříkat
shift	směna (pracovní)
saucepan [ˈso:spən]	kastrol
lid	poklička
cup [cap]	šálek, kalíšek (také dojící)
screwdriver [ˈskru:draivər]	šroubovák
clutch [klatʃ]	spojka (u auta)
radish [ˈrædiʃ]	ředkvička
kohlrabi [ˌkouˈra:bi]	kedlubna
rural [ˈrəʊərl]	venkovský, selský, farmářský
trunk [traŋk]	kmen (stromu)
tide [taid]	přiliv a odliv
(high, low)	
inquisitive [inˈkwizətiv]	zvědavý

²Spolužák Megy dobře ví, že jsem na gymplu latinu dost sekal; přesto díky za připomenutí.

v Andromedě jde o jediné objekty mimo naší galaxii viditelné pouhým okem), ale ačkoliv jde o plošné útvary, moc světla nevydají. Zatím jsem je nenašel, musím si pořídit mapu jižní oblohy.

Otázky a odpovědi

- ? *Margot*: Jaké jsou na Novém Zélandě nebezpečné šelmy? (medvědi? tygři? klokani?)
- ▷ V průvodcích se píše, že na NZ žádné nebezpečné zvířata nežijí. A ani já jsem žádné nepotkal. Za první týden na severu jsem viděl jen hmyz a spoustu ptáků (racky; kachnovitý, kormoránovitý, vránovitý ptáky; žluté papoušky; pávy), nepočítám-li králíka a spousty přejetých kunovitých zvířat na silnicích. Je zde asi velmi málo savců. Na louce u farmy jsem potkal (asi) vačnatého ježka a v říčním kaňonu zdivočelé kozy. Žijí zde malá černá prasata. Podle Darrena mají být původní, ale tato informace není ověřena z nezávislých zdrojů.

- ? *Liška*: Nezkoušel jsi jíst nějakou místní lesní faunu a floru? (Napadly mne ty žlutý housenky co chutnají jako míchaný vajíčka, no znáš to...)
- ▷ Bohužel, na nic takového jsem zde nenarazil. Ačkoliv jsem odpůrcem nejlevnějších a zaručeně výhodných nákupů, z nedostatku peněz jsem nakoupil v supermarketu nejlevnější chleba, máslo, sýr, polívky, čaj, rýži, špagety, konzervy hrachu, kukuřice a špagetové omáčky, jablka. První čínská polívka byla hnusná, a rýže s kukuřičnou hmotou (*created corn*) a hráškem (*peas*) mi chutnala asi dvě lžíce. No ale další dny to bylo lepší. Na farmě nám potraviny nakupují společně pro pět lidí do lednice a mrazáku, takže si cpu za \$100 torby vesměs smaženými masitými smažnostmi.

Příště: *Národní sport ragby. Moji spolupracovníci.*

(K)Vítek Zýka 8 listopadu 2003
tel./sms: +64 21 21 73 4 73 [vit.zyka@seznam.cz]
[<http://cmp.felk.cvut.cz/~zyka/nzs/>]

Poštovní adresa
(platná do konce prosince 2003)

Vít Zýka
115 High rd.
Patoka
RD6
Napier
New Zealand